

RENATA ZIELONKA, MIECZYŚLAW SIRKO
Zakład Kartografii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej
Lublin

Trzydzieści lat „Polskiego Przeglądu Kartograficznego” w liczbach i wykresach

Zarys treści. W artykule przedstawiono analizę zawartości trzydziestu tomów „Polskiego Przeglądu Kartograficznego”. Zwrócono uwagę na aktywność poszczególnych ośrodków naukowych i autorów publikacji zamieszczonych w czasopiśmie.

Jubileusz trzydziestolecia powojennej serii „Polskiego Przeglądu Kartograficznego” stał się okazją do opracowania statystyczno-graficznej analizy zawartości wydanych dotychczas tomów.

Do przeprowadzenia analizy posłużono się bibliografią opublikowaną w dwudziestym tomie

działów tematycznych. Wiele z nich można bowiem zaklasyfikować do dwóch, a nawet trzech grup tematycznych¹. Sporządzona bibliografia stanowiła podstawę opracowania tablic pokazujących układ i zmiany treści „Polskiego Przeglądu Kartograficznego”. Z uwagi na większą przejrzystość i czytelność opracowania zrezygnowano z przedstawienia statystyki uwzględniającej poszczególne roczniki, a przyjęto okresy pięcioletnie.

Łączna objętość trzydziestu tomów wynosi 6281 stron. W sumie ukazało się 114 zeszytów

Tablica 1. Liczba stron poszczególnych działów

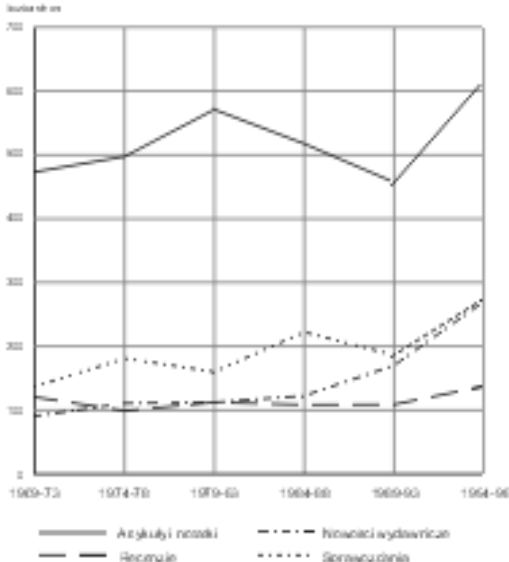
L.p.	RODZAJ PUBLIKACJI	1969– –1973	1974– –1978	1979– –1983	1984– –1988	1989– –1993	1994– –1998	Razem	%
1	Artykuły i notatki	477,0	495,0	561,0	516,5	457,5	616,0	3122,0	50,3
2	Recenzje	122,0	99,0	112,5	108,5	109,0	137,0	688,0	11,1
3	Nowości wydawnicze	91,0	110,5	113,0	122,5	170,0	270,0	877,0	14,1
4	Sprawozdania	137,0	189,0	163,0	229,0	186,5	275,5	1180,0	19,0
5	Zmiany na mapie...	46,5	21,0	–	–	–	–	67,5	1,1
6	Bibliografie retrospektywne	3,5	34,5	2,5	79,5	9,5	48,5	178,0	2,9
7	Publikacje okolicznościowe	6,5	30,0	21,5	2,5	2,0	8,0	70,5	1,1
8	Komunikaty	–	–	4,5	9,5	0,5	5,5	20,0	0,3
	Razem	883,0	978,5	978,0	1068,0	935,0	1361,0	6203,0	100,0

czasopisma – *Polski Przegląd Kartograficzny. Bibliografia tomów 1–20 (1969–1988)*. Zestawienie zawartości kolejnych dziesięciu tomów (21–30), wydanych w latach 1989–1998, zostało opracowane na podstawie treści poszczególnych zeszytów. Różni się ono nieco od bibliografii opublikowanej przez Jerzego Ostrowskiego (suplement wydany wraz z czwartym numerem tomu 30). Różnice te w głównej mierze dotyczą klasyfikacji artykułów i notatek według przyjętych

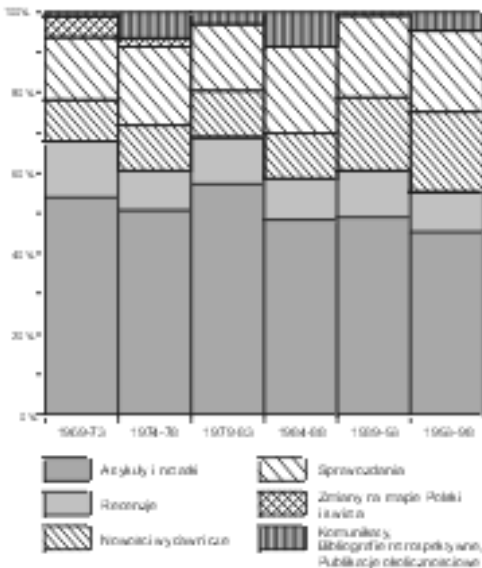
czasopisma (z których sześć było podwójnych), a ich objętość w okresie trzydziestu lat wzrosła ponad dwukrotnie. Najmniejszą liczbę stron (143) miał jego pierwszy tom. Ostatni, trzydziesty tom czasopisma jest najobszerniejszy, bo liczy 354 strony.

¹ Przykładem jest artykuł pod tytułem *Koncepcja treści i opracowanie ogólnoinformacyjnego elektronicznego Atlasu Polski firmy Cartall*, zakwalifikowany przez J. Ostrowskiego do działu kartografia komputerowa, który można zaliczyć zarówno do redakcji map jak i kartografii atlasowej.

Strukturę „Polskiego Przeglądu Kartograficznego” według liczby stron poszczególnych działów (*Artykuły i notatki*, *Recenzje*, *Nowości wydawnicze*, *Sprawozdania* i pozycje publikowane okolicznościowo) przedstawiono w tablicy

Ryc. 1. Liczba stron głównych działów

Ryc. 2. Struktura działowa według liczby stron

1. Od czasu wydania pierwszych numerów czasopisma proporcje pomiędzy podstawowymi rodzajami publikacji zmieniły się nieznacznie. Wyraźnie widoczna jest przewaga *Artykułów i notatek* (ryc. 1), które zajmują połowę objętości kwartalnika. Jednak, jak wskazuje rycina 2, w ostatnich latach zauważalne jest nieznaczne zmniejszenie się udziału tych publikacji na rzecz *Sprawozdań* i *Nowości wydawniczych*. Jest to wyraźnie widoczne szczególnie w ostatnich latach w przypadku drugiego z wyżej wymienionych działów. Wydaje się, że zawartość *Nowości wydawniczych*, bardziej niż innych działów, uzależniona jest od zewnętrznych okoliczności. Wprowadzenie w Polsce gospodarki rynkowej w 1989 roku zaowocowało dynamicznym rozwojem kartograficznej działalności wydawniczej. Pojawienie się na rynku dużej liczby map i atlasów oraz rozwój piśmiennictwa kartograficznego znajdują odbicie w zwiększonej objętości tego działu w czasopiśmie. Natomiast wzrost objętości *Sprawozdań* jest odzwierciedleniem ożywienia zarówno w krajowym jak i międzynarodowym życiu kartograficznym. Prowadzenie obszernej kroniki pozwala śledzić wydarzenia polskie i zagraniczne oraz działalność polskich kartografów w kraju i za granicą.

W ciągu trzydziestu lat istnienia „Przeglądu” niewielki był udział *Recenzji* – działu o dużej wartości dydaktycznej i informacyjnej (ryc. 1). Wydaje się, iż może to świadczyć o tym, że wielu fachowców unika wypowiadania się na temat produktów kartograficznych.

Pozostałą część kwartalnika wypełniają pozycje okolicznościowe, nie ukazujące się stale. Można do nich zaliczyć *Zmiany na mapie Polski i świata*, które ukazywały się regularnie, ale tylko przez pierwsze dziesięć lat. W 1980 roku pojawił się nowy dział *Komunikaty*. Z kolei dział *Bibliografie retrospektywne* może wpływać na strukturę poszczególnych tomów. Z pewnością jest tak w przypadku tomów 20 (1988) i 30 (1998), w których opublikowano bibliografię „Polskiego Przeglądu Kartograficznego” o łącznej objętości ponad stu stron. Ponadto w 1976 i 1986 roku, z okazji jubileuszy PPWK, opublikowane zostały zestawienia dorobku wydawnictwa. Kolejnym numerem specjalnym był zeszyt 1 w tomie 10 (1978), poświęcony prof. Lechowi Ratajskiemu. Należy również pamiętać o wielu innych bibliografiach osobowych, które ukazywały się wraz z życiorysami zmarłych kartografów, zamieszczanych we *Wstępach* i *Sprawozdaniach*.

Głównym działem „Polskiego Przeglądu Kartograficznego” są *Artykuły i notatki* (od 1980 roku

Tablica 2. Tematyka artykułów i notatek (liczba pozycji)

L.p.	T E M A T	1969– –1973	1974– –1978	1979– –1983	1984– –1988	1989– –1993	1994– –1998	Razem	%
1	Historia kartografii	8	8	16	27	20	10	89	16,1
2	Kartografia tematyczna	9	7	4	4	6	13	43	7,8
3	Teoretyczne podstawy kartografii	10	7	8	7	3	5	40	7,2
4	Kartograficzne metody prezentacji	3	8	8	3	8	7	37	6,7
5	Piśmiennictwo kartograficzne	2	–	19	5	1	6	33	6,0
6	Kartografia atlasowa	1	2	5	6	10	7	31	5,6
7	Kartografia za granicą	3	4	7	4	–	10	28	5,1
8	Kartografia komputerowa	2	5	1	1	4	15	28	5,1
9	Redagowanie map	6	6	7	2	3	3	27	4,9
10	Zbiory kartograficzne	2	–	4	6	2	10	24	4,3
11	Kartografia w Polsce	2	6	6	3	2	4	23	4,2
12	Kartografia szkolna. Tyflokartografia	–	1	7	5	3	4	20	3,6
13	Inne zagadnienia	2	–	–	5	3	9	19	3,4
14	Teledetekcja w kartografii	1	3	6	5	2	1	18	3,2
15	Percepcja i użytkowanie map. Kartograficzna metoda badań	2	1	1	4	6	3	17	3,1
16	Kartografia turystyczna	–	1	9	4	1	1	16	2,9
17	Nazewnictwo na mapach	4	–	2	3	2	4	15	2,7
18	Kartografia ogólnogeograficzna	2	2	4	2	5	–	14	2,5
19	Działalność organ. międzynarodowych	–	1	6	1	1	3	12	2,2
20	Nauczanie kartografii	2	–	2	2	–	1	7	1,3
21	Kartografia matematyczna	2	1	1	2	–	1	7	1,3
22	Reprodukcja kartograficzna	–	1	1	–	–	1	3	0,5
23	Kartografia planet i księżyców	2	–	–	1	–	–	3	0,5
	Razem	65	64	124	102	81	118	554	100,0

publikowane oddzielnie). To właśnie one stanowią o poziomie merytorycznym i w głównej mierze kształtują profil czasopisma. Ich tematyka odzwierciedla kierunki zainteresowań kartografów i rozwoju polskiej kartografii. Tablica 2 zawiera podział tematyczny 554 artykułów i notatek, które opublikowano w warszawskim „Przeglądzie” w ciągu 30 lat jego istnienia.

Największa liczba artykułów i notatek (89) poświęcona jest historii kartografii. Tematyka dotyczy głównie historii kartografii polskiej, przy czym obejmuje również biografie naukowe czołowych polskich i obcych kartografów. Tak duża liczba artykułów i notatek o tematyce historycznej związana jest z aktywnością miłośników i badaczy dawnych map, reprezentujących głównie ośrodki uniwersyteckie i zbiory kartograficzne bibliotek. Zainteresowania tych osób uwidaczniają się również w postaci oddzielnego działu tematycznego – zbiory kartograficzne (poz. 10 w tab. 2). W publikacjach należących do tego działu omawiane są zbiory kartograficzne bibliotek i archiwów, a ostatnio również prywatne kolekcje (np. należąca do prof. J. Szafarskiego).

Artykuły poruszające problematykę kartografii

tematycznej stanowią prawie 8%. Znaczna ich część poświęcona jest mapom przyrodniczym i społeczno-gospodarczym. W ostatnich latach coraz częściej zamieszczane są artykuły przybliżające czytelnikom ciekawe i rzadko omawiane zagadnienia. Przykładami mogą być mapy lotnicze, mapa zasięgu widoku oraz zastosowanie komputerowych rozkładów jazdy do opracowywania map dostępności czasowej terytorium.

Nieznacznie mniejsza liczba artykułów i notatek (ponad 7%) dotyczyła teoretycznych podstaw kartografii. Większość z nich ukazała się w pierwszych szesnastu rocznikach. Autorami artykułów związanych z tym tematem byli tak znani polscy kartografowie, jak Lech Ratajski, Franciszek Uhorczak i Wiktor Grygorenko, a także uznani kartografowie zagraniczni: Christopher Board, Rudi Ogrissek i Aleksander Berlant.

Kolejną grupą tematyczną o dużej liczbie artykułów są kartograficzne metody prezentacji. Oprócz publikacji omawiających istniejące metody, odnajdujemy również artykuły zawierające propozycje ich nowych zastosowań i modyfikacji. W początkowych latach wydawania „Przeglądu”

Tablica 3. Tematyka recenzji

L.p.	PRZEDMIOT RECENZJI		1969– –1973	1974– –1978	1979– –1983	1984– –1988	1989– –1993	1994– –1998	Razem		Razem	
									P	Z	P i Z	%
1	Atlasy świata ogólnoinformacyjne	P Z	1 4	1 4	– 1	2 1	1 1	6 3	11	14	25	6,2
2	Atlasy narodowe i regionalne	P Z	3 8	– 9	2 6	2 2	2 6	7 2	16	33	49	12,1
3	Atlasy tematyczne	P Z	– –	– 4	3 –	2 3	– –	5 3	10	10	20	4,9
4	Atlasy szkolne	P Z	– 5	2 1	3 1	1 3	1 1	2 5	9	16	25	6,2
5	Atlasy samochodowe	P Z	– 1	1 2	– 1	1 –	2 –	3 –	7	4	11	2,7
	RAZEM		22	24	17	17	14	36	53	77	130	32,1
1	Mapy topograficzne i ogólnoprzeładowe	P Z	– 3	– –	1 –	2 1	2 2	3 7	8	13	21	5,2
2	Mapy tematyczne	P Z	4 5	1 –	4 5	2 2	2 2	5 4	18	18	36	8,9
3	Mapy turystyczne i samochodowe	P Z	3 4	3 –	3 –	2 –	10 1	6 5	30	10	40	9,9
4	Plany miast	P Z	3 –	6 –	2 –	4 –	5 1	4 2	24	3	27	6,7
5	Wydawnictwa faksymilowe	P Z	– 1	– 1	2 –	1 –	1 –	– –	4	2	6	1,5
	RAZEM		23	11	20	14	26	36	84	46	130	32,1
1	Podręczniki i skrypty ogólne	P Z	– 2	3 2	1 2	1 2	2 –	– 2	7	10	17	4,2
2	Historia kartografii	P Z	1 1	1 1	6 3	– 1	1 1	– –	9	7	16	4,0
3	Bibliografie, adresarze, informatory, katalogi	P Z	3 2	1 3	6 5	6 4	1 1	1 2	18	17	35	8,6
4	Encyklopedie i słowniki	P Z	1 –	1 1	– 1	1 1	– –	– –	3	3	6	1,5
5	Teoretyczne podstawy kartografii	P Z	– 3	– –	– 1	– –	1 –	– 1	1	5	6	1,5
6	Kartografia matematyczna	P Z	1 1	1 –	– –	– –	– 3	– –	2	4	6	1,5
7	Kartografia tematyczna	P Z	1 3	1 1	1 1	1 3	1 1	– –	5	9	14	3,5
8	Kartografia atlasowa	P Z	– 1	– 2	– –	– –	– –	– –	–	3	3	0,7
9	Kartografia komputerowa	P Z	– –	1 1	– 1	– 1	1 2	– 1	2	6	8	2,0
10	Percepcja i użytko- wanie map. Kartogr. metoda badań	P Z	– 1	– 2	– 4	2 6	– 1	1 –	3	14	17	4,2
11	Zagadnienia inne	P Z	– 5	1 3	1 1	– –	1 1	– 4	3	14	17	4,2
	RAZEM		26	26	34	29	18	12	53	92	145	35,8
	Publikacje razem		71	61	71	60	58	84	190	216	405	100,0

P – publikacje polskie

Z – publikacje obce

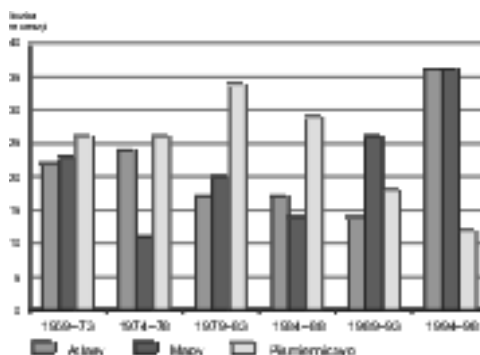
zainteresowania kartografów koncentrowały się na problematyce związanej z metodą izarytmiczną oraz metodą kropkową. W ostatnich latach badania dotyczą dwóch innych metod prezentacji: kartogramu i kartodiagramu.

Warto również zwrócić uwagę na kartografię komputerową. Prawie 70% artykułów związanych z tą dziedziną ukazało się w ciągu ostatnich ośmiu lat. W początkowym okresie wydawania „Przeglądu” publikacje na ten temat, zresztą dość nieliczne, dotyczyły głównie techniki automatowej, wykorzystującej urządzenia obliczeniowe. Przez długi czas brak dostępu do nowoczesnego sprzętu informatycznego stanowił główną barierę rozwoju kartografii komputerowej w Polsce. Zwiększenie liczby komputerów na rynku i ich obecność w naszych instytucjach znalazła wyraz w upowszechnieniu technik komputerowych również w rodzimej kartografii. W ostatnim czasie następuje przeniesienie akcentu w stronę systemów informacji geograficznej (GIS) i obecnie zagadnienia nowoczesnej kartografii rozwijane są w kontekście tych systemów. Pierwszy artykuł zamieszczony w „Przeglądzie”, w którym omówiono zagadnienia dotyczące GIS-u, został opublikowany w 1992 roku. Zapoczątkował on wspomniane wyżej zwiększenie liczby prac dotyczących kartografii komputerowej.

Wśród *Artykułów* i *Notatek* można wydzielić grupę publikacji omawiających stan i osiągnięcia kartografii polskiej i obcej. Należą do niej: nauczanie kartografii, kartografia w Polsce, działalność organizacji międzynarodowych i kartografia za granicą, zajmujące łącznie ponad 12% objętości działu. Większość z nich dotyczy działalności krajowych i zagranicznych instytucji kartograficznych. W ostatnich latach często omawiane były zagadnienia dotyczące stanu i perspektyw rozwoju kartografii w krajach, które niedawno odzyskały niepodległość (Estonia, Kirgizja, Łotwa, Ukraina) oraz w państwach niezbyt dobrze pod

tym względem nam znanych (Albania, Indie).

W okresie trzydziestu lat wyraźnie zwiększyła się liczba prac zakwalifikowanych do kategorii „inne zagadnienia”. Notatki wykazują, że karto-

Ryc. 3. Zawartość działu Recenzje

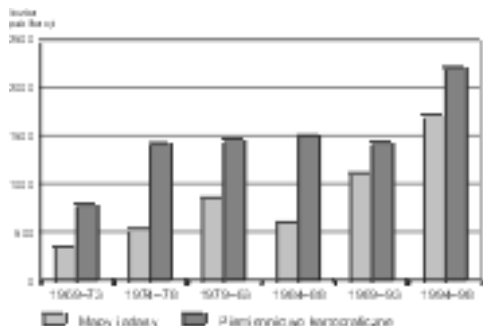
grafia istnieje również w dość nietypowej formie. Dotyczą one coraz częściej ukazujących się map na znaczkach, kartach pocztowych i pomnikach.

Kolejnym działem „Polskiego Przeglądu Kartograficznego” są *Recenzje* (tabl. 3). W ciągu trzydziestu lat wydawania czasopisma opublikowano ich 405. Liczba omówionych publikacji polskich (p) i zagranicznych (z) jest podobna, z niewielką przewagą publikacji obcych (216). Największa liczba recenzji (prawie 36%) dotyczyła piśmiennictwa kartograficznego, gdzie zdecydowanie przeważały oceny publikacji zagranicznych. Również w przypadku recenzji atlasów widoczna jest przewaga publikacji obcych, wśród których większość stanowią atlasy narodowe i regionalne. Odwrotne proporcje liczby publikacji polskich i obcych są w przypadku recenzji map. W ciągu trzydziestu lat omówiono ponad osiemdziesiąt map rodzimej produkcji. Były to głównie mapy turystyczne i samochodowe oraz plany miast,

Tablica 4. Liczba publikacji zanotowanych w dziale *Nowości wydawnicze*

L.p.	RODZAJ PUBLIKACJI	1969–1973	1974–1978	1979–1983	1984–1988	1989–1993	1994–1998	Razem	%
1	Mapy i atlasy	347	533	854	603	1113	1724	5174	36,9
	nowości PPWK	102	118	109	41	83	361	814	5,8
	inne wydawnictwa krajowe	42	45	53	54	428	808	1430	10,2
	atlasy obce	127	–	–	–	–	–	127	0,9
	nabytki zagraniczne bibliotek	76	370	692	508	602	555	2803	20,0
2	Piśmiennictwo kartograficzne	797	1433	1474	1505	1440	2211	8860	63,1
	publikacje polskie	203	413	498	414	437	877	2842	20,3
	publikacje obce	594	1020	976	1091	1003	1334	6018	42,9
	Publikacje razem	1144	1966	2328	2108	2553	3935	14034	100,0

w znacznej większości wydane przez PPWK. Natomiast liczba recenzji piśmiennictwa kartograficznego w ciągu ostatnich kilkunastu lat znacznie się zmniejszyła (ryc. 3). Zmiany ilości i rodzaju omawianych publikacji związane są z pojawie-

Ryc. 4. Liczba publikacji zanotowanych w dziale *Nowości wydawnicze*

niem się na rynku nowych firm kartograficznych. Dział *Recenzji* pomaga potencjalnym użytkownikom map w wyborze odpowiedniej pozycji.

Kolejny dział „Polskiego Przeglądu Kartograficznego” – *Nowości wydawnicze* wprawdzie nie jest obszerny, ale niezmiernie ważny i potrzebny. Systematycznie odnotowywane są w nim najnowsze wydania map, atlasów i piśmiennictwa kartograficznego. Interesująco przedstawia się liczba publikacji zanotowanych w każdym z jego działów (tabl. 4). W „Przeglądzie” odnotowano ponad 14 tysięcy pozycji, z czego większość (60%) obejmuje piśmiennictwo kartograficzne (ryc. 4), głównie publikacje obce. W dziale map i atlasów zdecydowanie przeważają nabytki zagraniczne dwóch warszawskich bibliotek: Centralnej Biblioteki Geograficznej oraz Biblioteki PPWK. W przypadku rodzimej kartografii zauważalne są zmiany proporcji liczby map i atlasów publikowanych przez PPWK do produkcji innych wydawnictw. Przez wiele lat PPWK było niemal monopolistą na naszym rynku kartograficznym.

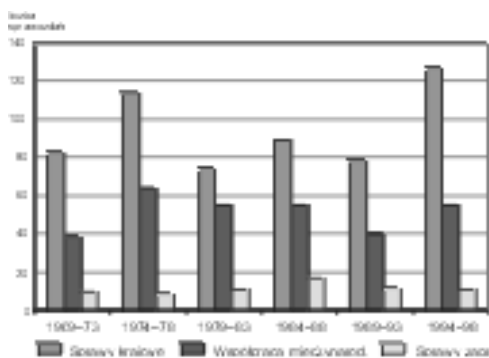
Tablica 5. Tematyka działu *Sprawozdania*

L.p.	TEMATYKA	1969– –1973	1974– –1978	1979– –1983	1984– –1988	1989– –1993	1994– –1998	Razem	%
SPRAWY KRAJOWE									
1	Komisja Kartograficzna PTG	26	22	19	21	19	15	122	12,9
2	Kronika personalna	17	21	11	17	14	14	94	9,9
3	PAN	9	13	8	7	5	14	56	5,9
4	SGP	3	18	11	9	7	8	56	5,9
5	Szkoły wyższe	5	12	6	4	6	16	49	5,2
6	GUGiK	11	8	7	2	–	1	29	3,1
7	Biblioteki	1	4	5	5	5	9	29	3,1
8	PPWK	1	2	–	11	6	5	25	2,6
9	Komisja Fotointerpretacji PTG	2	2	2	1	1	3	11	1,2
10	Inne PTG	3	2	1	1	–	3	10	1,1
11	IGiK	–	3	2	2	1	2	10	1,1
12	Inne instytucje i organizacje	5	7	3	9	15	36	75	7,9
	Razem	83	114	75	89	79	126	566	59,9
WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA									
1	MAK	15	27	23	21	9	13	108	11,4
2	Kartografia polska za granicą	1	8	12	16	8	5	50	5,3
3	Inne imprezy międzynarodowe	5	3	5	7	7	19	46	4,9
4	Konferencje	7	8	2	4	4	12	35	3,7
5	ONZ	2	5	2	1	7	8	25	2,6
7	Mapa Świata 1:2 500 000	4	4	3	3	2	–	16	1,7
8	Międzynarodowa Unia Geograf.	3	5	5	2	–	–	15	1,6
9	Kartografia zagraniczna w Polsce	2	4	3	1	3	–	14	1,5
	Razem	39	64	55	55	40	56	309	32,7
SPRAWY ZAGRANICZNE									
1	Kartografia za granicą	8	8	7	10	7	6	46	4,9
2	Jubileusze	2	1	4	7	5	5	24	2,5
	Razem	10	9	11	17	12	11	70	7,4
	Publikacje razem	132	187	141	161	131	193	945	100,0

Od czasu wspomnianych już wyżej zmian, jakie zaszły w naszym kraju, widoczny jest ogromny wzrost liczby pozycji publikowanych przez inne firmy. Od 1996 roku widoczny jest wzrost liczby publikacji PPWK S.A., odnotowywanych w „Prze-głądzie”. Wynika to z faktu, iż od tego czasu no-towane są również wznowienia jego wydawnictw. Prowadzenie działu *Nowości wydawniczych* jest niezmiernie ważne, szczególnie teraz, gdy rynek jest „zalewany” ogromną ilością wydawnictw kar-tograficznych, a „Przegląd” jest jedynym czasopi-smem odnotowującym na bieżąco zdecydowaną większość publikacji.

Działem z największą liczbą pozycji są *Spra-wozdania*. Jego zawartość przedstawia tablica 5. Jest to kronika wydarzeń zarówno w polskiej jak i zagranicznej kartografii. Na łamach „Polskiego Przeglądu Kartograficznego” zamieszczono 945 sprawozdań, z których prawie 60% dotyczyło spraw krajowych (ryc. 5). Wśród nich najczęściej odnotowywano działalność współwydającej cza-

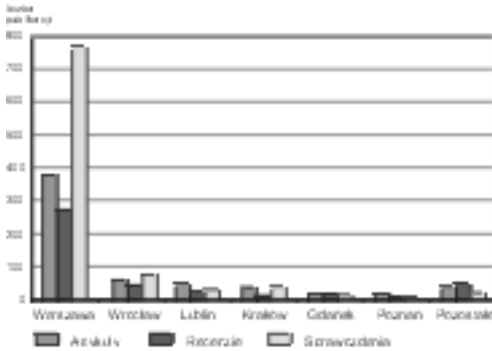
sopismo Komisji Kartograficznej PTG. Publikacje te zawierają sprawozdania z jej działalności, zebrań plenarnych oraz organizowanych imprez (ogólnopolskich konferencji kartograficznych,

Ryc. 5. Tematyka działu *Sprawozdania*

Tablica 6. Artykuły, recenzje i sprawozdania według miejsca zatrudnienia autorów

L.p.	INSTYTUCJA	Artykuły	Recenzje	Sprawoz.
1	Katedra (Zakład) Kartografii UW	86	113	141
2	Inne jednostki UW	23	30	37
3	Inne uczelnie	6	1	12
4	Pracownia Kartografii IGiPZ (IG) PAN	73	76	281
5	Inne jednostki PAN	22	14	16
6	PPWK – Warszawa	56	16	58
7	IGiK	25	3	68
8	GUGiK	8	–	90
9	Biblioteki	14	1	13
10	Pozostałe instytucje warszawskie	65	17	54
	Razem Warszawa	378	271	770
1	Zakład Kartografii U. Wr.	22	17	33
2	PPWK – oddział Wrocław	11	3	17
3	Pozostałe instytucje wrocławskie	26	23	26
	Razem Wrocław	59	43	76
1	Zakład Kartografii UMCS	38	21	31
2	Pozostałe instytucje lubelskie	10	2	–
	Razem Lublin	48	23	31
1	Zakład Kartografii i Teledetekcji UJ	9	5	27
2	Pozostałe instytucje krakowskie	29	6	14
	Razem Kraków	38	11	41
1	Zakład Kartografii i Fotointerpr. UG	10	17	12
2	Pozostałe instytucje gdańskie	6	1	1
	Razem Gdańsk	16	18	13
1	Akademia Rolnicza w Poznaniu	10	3	6
2	Uniw. im. Adama Mickiewicza	3	2	1
3	Pozostałe instytucje poznańskie	3	4	–
	Razem Poznań	16	9	7
	Pozostałe ośrodki krajowe	39	49	21

szkół kartograficznych i innych). Z innych polskich instytucji na bieżąco odnotowywano również formy aktywności Polskiej Akademii Nauk

Ryc. 6. Liczba artykułów, recenzji i sprawozdań opublikowanych przez poszczególne ośrodki

(organizacji zajmujących się kartografią) oraz Stowarzyszenia Geodetów Polskich. W ostatnich latach wzrosła także liczba pozycji związanych ze szkołami wyższymi. Dużą liczbę sprawozdań (75) zaliczono do grupy „inne instytucje i organizacje”. Wpłynęło na to ostatnie dziesięć lat. Fakt ten można tłumaczyć tym, że w ostatnich latach w naszym kraju powstało wiele instytucji związanych bezpośrednio lub pośrednio z kartografią i sprawozdania z organizowanych przez nie spotkań zamieszczane są w „Przeglądzie” (np. z posiedzeń Państwowej Rady Geodezyjnej i Kartograficznej, konferencji Użytkowników Oprogramowania ESRI, czy z różnych konferencji dotyczących GIS). Ponadto zdarza się, że imprezy organizowane są przez kilka organizacji i instytucji i dlatego nie mogły być zakwalifikowane jednoznacznie do wydzielonych kategorii.

Sprawozdania z imprez międzynarodowych zdominowane zostały przez kronikę działalności Międzynarodowej Asocjacji Kartograficznej. W ciągu trzydziestu lat opublikowano dość dużą liczbę sprawozdań (50) należących do grupy „kartografia polska za granicą”. W ostatnich latach zauważalny jest spadek ich ilości przy jednoczesnym wzroście liczby sprawozdań sklasyfikowanych jako: „konferencje” i „inne imprezy międzynarodowe”. Wskazuje to, iż kartografowie polscy częściej niż przed kilkunastu laty biorą udział w międzynarodowych konferencjach, sympozjach i innych spotkaniach naukowych.

Utożsamianie „Polskiego Przeglądu Kartograficznego” wyłącznie z różnego rodzaju publi-

kacjami byłoby zbyt dużym uproszczeniem. Warto zwrócić uwagę na ich autorów, ludzi tworzących czasopismo. Pierwszym redaktorem naczelnym był Franciszek Uhraszak, współpracownik E. Romera, będący uosobieniem ciągłości tradycji polskiego czasopiśmiennictwa kartograficznego. Po jego śmierci w 1981 roku, przez trzy lata stanowisko to zajmował Jan Rzędowski, wówczas dyrektor PPWK. Od drugiego numeru tomu 18 (1985 r.) obowiązki te przejął Jerzy Ostrowski. W roku 1996 nowym redaktorem naczelnym został Jacek Paślawski.

Analizując zawartość „Polskiego Przeglądu Kartograficznego”, a zwłaszcza jego głównych działów: *Artykułów i notatek*, *Recenzji* oraz *Sprawozdań*, należy wziąć pod uwagę pochodzenie ich autorów. Prześledzenie miejsca ich zatrudnienia pozwoli na zobrazowanie wkładu poszczególnych ośrodków w tworzenie czasopisma. Tablica 6 przedstawia liczbę publikacji z podziałem na miasta oraz placówki naukowe i instytucje. Zestawienie to oraz wykres (ryc. 6) wskazują zdecydowaną przewagę ośrodka warszawskiego. Wśród instytucji stołecznych najwięcej artykułów, notatek i recenzji pochodzi z Katedry Kartografii Uniwersytetu Warszawskiego. Spośród jej pracowników najaktywniejszy jest jej obecny kierownik i redaktor naczelny „Przeglądu” Jacek Paślawski (tabl. 7). Dużą liczbę publikacji zamieścili również pracownicy Pracowni Kartografii PAN, którzy napisali większość opublikowanych sprawozdań. Spośród nich na uwagę zasługuje działalność wspomnianego już Jerzego Ostrowskiego, który jest autorem największej liczby artykułów, notatek i sprawozdań (tabl. 7).

Udział pozostałych ośrodków w tworzeniu „Przeglądu” jest wyraźnie mniejszy. Wśród nich bardziej widoczny jest Wrocław, reprezentowany licznie przez kartografów i geografów Uniwersytetu, Akademii Rolniczej oraz pracowników PPWK i PAN. Trzecim ośrodkiem pod względem liczby opublikowanych pozycji jest Lublin. Zdecydowana większość jego publikacji związana jest z Zakładem Kartografii UMCS; kilka wyszło spod pióra innych geografów uczelni, a tylko dwie napisane zostały przez osobę spoza Uniwersytetu. Działalność ośrodka poznańskiego związana jest z Akademią Rolniczą, której przedstawicielem jest autor prawie wszystkich publikacji Janusz Gołaski.

Oprócz wyodrębnionych w tabeli miast i ich placówek, należałoby zaznaczyć istnienie ośrodka legnickiego, którego jedynym przedstawicielem jest Maciej Piekuth. Jego ogromne zaangażowanie widoczne jest poprzez liczbę opublikowanych prac – 20 artykułów i notatek, 23 recenzje i 7

Tablica 7. Autorzy największej liczby publikacji

L.p.	Imię i nazwisko	Artykuły i notatki	Recenzje	Sprawozdania	Razem
1	Jerzy Ostrowski	39	30	225	294
2	Jacek Pasławski	27	34	52	113
3	Jan Rutkowski	9	23	22	54
4	Maciej Piekuth	20	23	7	50
5	Wiesław Kaprowski	14	10	21	45
6	Lech Ratajski +	14	8	23	45
7	Jerzy Kondracki +	7	8	26	41
8	Izabella Krauze-Tomczyk	2	–	32	34
9	Wiesław Ostrowski	8	7	15	30
10	Marek Baranowski	6	1	22	29
11	Stanisław Pietkiewicz +	4	19	6	29
12	Wiktor Grygorenko	10	8	10	28
13	Wojciech Jankowski	7	11	10	28
14	Danuta Markowska	–	–	28	28
15	Jerzy Siwek	3	13	11	27
16	Andrzej Ciołkosz	8	–	18	26
17	Jan Szeliga	7	10	9	26
18	Kazimierz Trafas	4	2	19	25
19	Andrzej Czerny	12	10	2	24
20	Michał Okonek	4	17	3	24
21	Edward Schnayder	12	3	9	24
22	Mieczysław Sirko	9	10	5	24
23	Stefania Gurba	7	5	11	23

sprawozdań. Jest on jedynym autorem spoza Warszawy, który znalazł się w gronie kilkunastu osób najczęściej publikujących w „Przeglądzie” w latach 1970–1979 (tabl. 7). Wśród autorów należy zwrócić uwagę na Wiesława Kaprowskiego, który pomimo że nie jest związany z żadną z wymienionych instytucji, dość regularnie publikuje notatki, recenzje i sprawozdania.

W dużym gronie autorów „Polskiego Przeglądu Kartograficznego” znajduje się trzydzieści osób z zagranicy. Opublikowali oni 39 artykułów i 4 sprawozdania. Wśród nazwisk znajdują się osoby cieszące się dużym autorytetem w środowisku kartografów, np. J. F. Ormeling, K. A. Saliszczew, Ch. Board i A. M. Berlant.

Na zawartość „Polskiego Przeglądu Kartograficznego” składają się nie tylko teksty, ale również różnego rodzaju ilustracje, a przede wszystkim mapy. W zależności od rodzaju i tematyki publikacji oraz od inwencji autorów, na łamach czasopisma, z różną częstotliwością, pojawiały się ilustracje w formie zdjęć, tabel, wykresów, reprodukcji map. Ponadto początkowo w prawie każdym numerze zamieszczano wycinki map wydawanych przez PPWK. W ostatnich latach powszechność użycia komputerów do opracowywania oraz przygotowywania map do

druku umożliwiły zwiększenie tego typu ilustracji w „Przeglądzie”. Coraz częściej zamieszczane są również załączniki w postaci całych map. W ostatnich latach jako załączniki ukazały się plan Łukowa oraz dwa arkusze z *Atlasu Rzeczypospolitej Polskiej*.

„Polski Przegląd Kartograficzny” jest narodowym czasopismem fachowym o charakterze naukowym i informacyjnym. Z założenia ma ono profil kartograficzno-geograficzny, z marginesowym uwzględnieniem problematyki topograficznej i technologicznej. Jego poziom edytorski jest porównywalny z innymi ważnymi czasopismami zagranicznymi o podobnym charakterze (np. „The Cartographic Journal”, „Cartography”, „Kartographische Nachrichten”). Jednym z wyróżników „Przeglądu” jest bardzo mała liczba reklam w porównaniu z czasopismami obcojęzycznymi, co można uznać za plus.

Thirty years of the „Polish Cartographical Review” in figures and graphs

Summary

Thirty years passed in 1998 since the launch of the „Polish Cartographical Review”. It is a good opportunity to prepare a statistical and graphic analysis of the content of the already published volumes containing 6,281 pages (114 numbers, including 6 double-sized).

The periodical contains the following permanent sections: *Articles and Notes, Reviews, Editorial News, Reports* as well as *Occasional Publications* (Table 1).

The section of Articles and Notes occupies more than half of the total content of the quarterly (Fig. 2), numbering 554 items published over that period (Table 2), the majority of which (over 20%) being devoted to the history of cartography, especially to the history of Polish cartography. A number of papers fall into the theory of cartography group. Almost 8% of them are devoted to thematic cartography. Also, some papers on computer cartography appeared. Almost 70% of them have been published over the last eight years, although single papers on computer cartography appeared since the very beginning of the periodical (Table 2). Over 12% of the total number of papers contain reports on Polish and international cartographic activities.

Over the 30-year period of the periodical's existence 405 reviews have been published, devoted both to carto-

graphic literature (36%) and to maps and atlases (Table 3). International publications have been reviewed much more often. However, as to the map reviews, Polish maps are reviewed much more often.

The Editorial News sections systematically reports on recent atlases, maps and cartographic literature. Over 14 thousand items are listed in this section, of which cartographic literature comprises 60% of the total.

The Reports section comprises the largest number of articles published in our periodical. It is a chronicle of the most vital events in Polish and International cartography. Among the national events activities of the Cartographic Commission of the Polish Geographical Society were most often reported on. As to the international events the focus is on the ICA activities.

Authors affiliated to Warsaw institutions and companies contributed the largest number of papers (Table 6). Both the majority of authors and institutions they represented originated from Warsaw (Tables 6 and 7). Also, we have had 30 non-Polish authors so far.

Finally, the continuous process of improving the graphic quality of the „Polish Cartographical Review” should also be noticed.

Translated by M. Okonek

Тридцать лет „Польского картографического обзора” в цифрах и графиках

Резюме

В 1998 году исполнилось тридцать лет с момента появления первого номера „Польского картографического обзора”. Это является удобным случаем для проведения статистическо-графического анализа содержания изданных до сих пор томов, общий объём которых составляет 6 281 страницу (114 тетрадей, в том 6 двойных).

В журнале находятся постоянные разделы: *Статьи и заметки, Рецензии, Издательские новости, Отчёты и публикации, посвящённые соответствующим обстоятельствам* (таб. 1).

Главным разделом журнала являются *Статьи и заметки*, которые охватывают свыше половины объёма ежеквартального журнала (рис. 2). В ми-нувший период опубликовано их 554 (таб. 2). Больше всего (свыше 20%) посвящено истории картографии, а в особенности истории польской картографии. Много работ можно зачислить к теоретическо-методическим. Статьи, затрагивающие проблематику тематической картографии, составляют почти 8%. Следует также обратить внимание на публикации из области компьютерной картографии. Почти 70% статей, связанных с этой областью, появилось в течение последних восьми лет, хотя показывались и с самого начала существования „Обзора” (таб. 2). Свыше 12% объёма *Статей и заметок* охватывают работы, рассматривающие состояние и достижения польской и зарубежной картографии.

В течение 30 лет издания журнала появилось 405 рецензий, касающихся как литературы (36%), так карт и атласов (таб. 3). Решительно чаще подвергались оценке зарубежные публикации. Зато в случае рецензий карт преобладают произведения польской картографии.

В разделе *Издательские новости* систематически отмечаются новые издания карт, атласов и картографической литературы. Содержат они свыше 14 тысяч позиций, больше всего (60%) из области картографической литературы.

Разделом с наибольшим числом публикаций (945) являются *Отчёты* (таб. 5). Это хроника существенных событий как польской, так и зарубежной картографии. Среди отечественных вопросов чаще всего отмечалась деятельность Картографической комиссии Польского географического общества. Отчёты о международных мероприятиях касаются главным образом деятельности МКА.

Наибольшую активность на страницах „Обзора” проявлял Варшавский центр (таб. 6). Это замечание относится как к числу учреждений, так и авторов (таб. 6, 7). В группе авторов публикаций нашлось тридцать лиц из заграничных.

Наконец следует подчеркнуть, что издательский уровень „Польского картографического обзора” систематически повышается.

Перевод Р. Толстикова